

Redacțiunea, Administrațiunea,
și tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrierile de tipărire se
primesc — Manuscrisurile nu se
returnează.
MĂGISTRĂTE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ne-
răzătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Debes, Kersch
Schick, Rudolf Moser, A. Oppenitz
Wachlinger; în Budapesta: J.
Dawsoner, în Salzburg: K. J. J.
Saldorfer, în Budapesta: A. J.
București: Agenția Română, suc-
ursale de Roumanie; în Hun-
dara: Károlyi & Leimanus.
Prețul inserțiilor: o seară
garant pe o coloană 6 or. și
30 or. simbul pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarif și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
seară 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L I X.

„Gazeta” iese în săptămână di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumă la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
ADMINISTRAȚIUNI PENTRU BRAȘOV
administrațiunea, piața mare,
târgul Inului Nr. 30 etajiu
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 121.

Brașov, Marți-Mercuri 4 (16) Iunie

1897.

Proptelele dualismului.

Eri s'a început în camera un-
gurească discuțiunea asupra proiecte-
lor de lege militare prezentate de
curând de către ministrul honvedil-
lor. S'a luat în desbatere mai întâi
proiectul privitor la înmulțirea sti-
pendiilor fundamentale în institutele
comune pentru creșterea și instrui-
rea ofițerilor.

Din partea stângei extreme s'a
făcut opoziția proiectului prezentat
pe cuvânt, că acesta partidă nu pôte
vota nimic armatei comune, fiindcă
doresce introducerea armatei națio-
nale de sine stătătoare. S'au mai opus
extremii și din cauză că s'ar fi vio-
lat, cum dic ei, pactul și constituția
prin aceea, că și elevii unguri au
fost așezați în școlile militare aus-
triace. În cele din urmă s'a primit
totuși proiectul în general de către
tote partidele afară de stanga es-
tremă.

La desbaterea specială s'au ivit
semne obstructioniste, deși desbata-
rea s'a terminat în câteva ore. In-
teressant este, că la cererea extremi-
lor, ca elevii unguri să fiă așezați
în institute ungurești și limba de
propunere să fiă cea maghiară, mi-
nistrul br. Fejervary, arătând, că
n'are temei învinuirea, că elevii
unguri s'ar germaniza în institutele
comune, a declarat, că introducerea
limbei maghiare ca limbă de pro-
punere în institutele militare comune
este imposibilă, deoarece printr'asta
s'ar veri numai federalismul în armată
și s'ar sgdui unitatea ei.

A fost cum se vede pregătit
ministrul Fejervary de-a respinge cu
ușurință atacurile din partea opozi-
ției extreme a partidei independen-
ților. Și de astă-dată avea la spate
ca acoperire al doilea proiect de
lege asupra institutelor pentru creș-
terea și instruirea ofițerilor,
care urma a se lua astăzi în des-
batere.

Scim că acest proiect de lege
în legătură cu cel dintâiu este con-
siderat ca o isbândă a nisuițelor
maghiare față cu armata. Din cauza
acesta contele Apponyi și partida
sa au ajuns se fiă felicitați, că prin
acele proiecte a isbit principiul,
pe care se basau postulatele lor na-
ționale privitoare la armată, între mar-
ginile pactului dela 1867.

Orî cât ar striga deci extremii,
urmărind vechia tactică față cu Aus-
triicii, că ceea ce li-se cere Maghia-
rilor, nu este decât ca cu banii
proprii să crească din fii lor „jenicerii
austriaci”, rămâne fapt că prin amin-
titele proiecte de lege s'a clădit po-
dul, care se pôte uni partida guver-
nului cu partida lui Apponyi. S'a
pregătit cu alte cuvinte fuziunea în-
tre aceste două partide, de care s'a
vorbit deja mai înainte așa de mult.

De va succede s'eu nu planul
acesta de-a uni toate partidele ma-
ghiare, ce stau pe baza pactului
dela 1867, — plan ce pare a fi cu
predilecțiune urmărit și de cercurile
competente vieneze — se'nțelege nu
se pôte prevedea cu siguranță.

Caracteristic este însă, că de
acastă fuziune a amicilor pactului
se tratăză tocmai acum, când în
Austria situațiunea a devenit atât
de critică și amenințătoare pentru
aceiași pact dualistic.

Decă nu va succeda în Austria
a delătura criza parlamentară prin
stabilirea unei înțelegeri orecare în-
tre Cehii și Germanii Boemiei, atunci
inzadar va da mâna Apponyi cu gu-
vernamentalii lui Tisza-Banffy, căci
nimic nu vor pută ajuta dualismului
să scape din critica stare în care a
ajuns.

În cele din urmă Maghiarii vor
fi gata să facă toate și să aducă chiar
și jertfe pentru ca să mai proptescă
și susțină dualismul, căruia au a-i
mulțami tot ce au dobândit până
acuma, — der nu-o să mai mērgă.

Așa stau lucrurile, deși se pare,
că astăzi Ungaria e și mai prepon-
derantă și mai tare în monarchia
din cauza incurcăturilor și neînțe-
legerilor în Austria. Curând însă,
credem, se va vedea, că de fapt a de-
venit foarte șubredă temelia, pe care
se rađimă supremația înăuntru și
preponderanța politică față cu Aus-
tria a Ungurilor.

**Conferența generală în cauza
autonomiei bisericeii române unite.**
Publicând în numărul său dela 12 Iunie st.
n. Convocarea la conferența generală con-
chiămăată pe ziua de 29 Iunie în Clușiu,
fôia bisericească „Unirea” din Blășiu îi face
o introducere scriind între altele:

„Primim convocarea la o conferență
generală în cauza autonomiei, care o pu-
blicăm mai la vale în tota estensiunea.

Conferența aceasta am signalat-o în
primul numărului nostru din urmă. Părerea
atunci exprimată o susținem și acum.

Constatăm din nou, că conferența se
convocă numai de laici, fără de nici o în-
țelegere cu episcopatul nostru ori cu cer-
curile normative ale clerului nostru.

Constatăm, că episcopatul bisericeii nōs-
tre înoc n'a luat poziția, der niof n'a avut
timpul fisic de a lua poziția față de con-
vocarea congresului autonomiei al bisericeii
catolice din Ungaria.

Constatăm în fine, că după scirile,
ce le avem, în toate diecesele nōstre obice-
tul preocupării principale îl formăză ces-
tiunea autonomiei, după ce însuși Prima-
tele a cerut părerea episcopatului nostru,
și că în timpul cel mai scurt se pôte spera,
că episcopatul într'o conferență își va marca
poziția sa. Din a nōstră parte cu dor dor-
rim cât mai grabnică întrunire a acestei
conferențe, ca să scim, de ce să ne ținem.

Am ținut, să constatăm aceste pentru
înșiși domnii convocatori și în al doilea
loc pentru cei ce vor să participe la con-
ferența numită. În special am ținut, să con-
statăm lucrurile acestea pentru membrii
clerului, cari se vor înfățișa.

„Budapesti Hirlyap” scrie despre miș-
carea din staul Românilor uniți față cu or-
ganizarea autonomiei catolice, între altele:

„Ei voesc să-și câștige o autonomie
bisericească deosebită și independentă de bi-
sericea romano-catolică. În foile de ađi va-
lehe cetim un apel, care în această afăzere
îi chisăză pe Români gr. cat. la o adăunare

generală în Clușiu pe ziua de 29 Iunie.
Apelul e subscris de destui bărbați frunțași
a Valahiei din toate părțile țării...”

„Biserica română gr. cat. fū trasă în
cercul autonomiei catolice ce este a se orga-
niza; s'au publicat deja alegerile pentru
congres, locul și modalitatea, și între cer-
curile ce au să alegă figureză și toate diecesele
gr. cat. din țără. Acestei împrejurări este
a i-se atribui der (!!) că apelul (vré să ăia
Convocarea) a fost subscris numai de mireni,
și că la mișcare până acuma iau parte
numai mireni...”

După ce face apoi unele estrase de-
fectuōse ca tot-déuna din Convocare, „Bud.
Hirl.” încheiă așa:

„Capul bisericeii autonome române in-
dependente gr. cat. ar fi deci Metropolitul
din Blășiu, der tocmai așa ca Primatele
din Strigoniu. Între bisericile romano și
greco-catolice însă ar înceta ori-ce raport.
Înoc-odată accentuăm, că în mișcarea ce
s'a pornit nu figureză nici un preot, și că
tot lucrul nu se înfățișăză decât ca o miș-
care de naționalitate nou de noiță...”

Serbi și autonomia bisericeii lor.
Telegrame sosite din Verșet și Neoplanta
spun, că alegerile membrilor pentru con-
gresul autonomiei al bisericeii sērbesci de-
curs într'un mod cât se pôte de satisfac-
tor pentru Serbii naționaliști. Lupta e mare
între Serbi în toate părțile. De-o parte stau
arhieriei ou clerul, er de cealaltă Serbii
naționaliști și o parte a clerului ou vederi
mai independente. Până acum cești din
urmă au șansele cele mai mari de înviu-
gere. În diecesa Verșetului partida radi-
cală sērbescă a candidat mai pretutindenea
pe cei mai aprigi naționaliști, între cari și
cunoscutul advocat Poth din Neoplanta.

În vederea acestor împrejurări, după
cum spune o telegramă din Neoplanta, pa-
triarchul Brankovits a început să devină
fôrte îngrijat. Se dice, că el s'a adresat
chiar către ministrul-președinte Banffy cu ru-
garea, cu în cazul, când ar învinge partida
radicală, s'eu să nu permită întrunirea congre-
sului, s'eu să-l închidă imediat după deschidere.
Baronul Banffy, dice o telegramă a lui
„Bud. Hirl.”, n'a fost aplicat a împlini
această rugare și din cauza această situați-
unea lui Brankovits devine imposibilă. „Când
pentru ultima-ora Brankovits a fost în au-
diență la Maiestatea Sa, a promis, că alege-
rile pentru congres se vor face după voia gu-
vernului. Fiind-că această nu-i speranță să
pôtă succeda, are să urmeze de aci căde-
rea lui Brankovits și nici congresul nu se va
pută ține”. — Nu putem sci întru cât această
scire e adevărată și întru cât nu. La totă
întemplantarea însă, acestea sunt semne, care
pe Serbi pot să-i îngrijescă, er niof-decum
s'eu să facă a se bucura de „grația”, cu care
guvernul voesc să reguleze autonomia bi-
riceii lor.

Bismarck în contra Austro- Ungariei.

Mare senzația a produs, mai ales
în presa ungurească, un articol al
diarului din Lipsca „Leipziger Neueste
Nachrichten”, despre care se scie, că
este unul dintre organele fostului
cancelar german Bismarck. În arti-
culul, de care vorbim și despre care
se crede, că ar fi scris de însuși Bis-
marck, se dă expresiune unei mari

nedumeriri, ba chiar neîncrederi față
cu Austro-Ungaria în urma raportu-
rilor create prin visita Maiestății
Sale împăratului Francisc Iosif la
Petersburg.

Etă articolul fôiei bismarckiane:

În presa oficială germană se accen-
tuăză de repetite-ori, că politica esternă a
Germaniei în cestiunea orientală se validi-
tăză din ăi în ăi mai bine și ajunge să
aibă un „rol conducător”. Noi nu suntem
în poziția, de-a supune la acest loc unei
critice afirmarea această; niof nu-i lipsă de-a
face această. Mult mai tare ne-ar interesa,
decă ni-s'ar spune, ce poziția ocupă Ger-
mania față cu apropierea, ce s'a săturit între
Rusia și Austro-Ungaria.

Raporturile nōstre cu România formăză
baza întregii nōstre politici esteriore și se
înțelege de sine, că asupra acestora eser-
ciăză o mare influință înțelegerile, ce s'au
stabilit între Petersburg și Viena. Timpu-
rie, când Germania făcea ca toate câte le
dicea Bismarck să fiă acceptate fără hesi-
tare, s'au schimbat încetva. De când tra-
tatul de neutralitate germano-rusec nu mai
esistă, Germania nu mai e în poziția de-a
se provoca, după trebuință, la raporturile
sale când cu Rusia, când cu Austria și a
esercia astfel o influință hotăritoare asupra
politicii europene. Din momentul, în care
Germania a rupt raporturile sale solide cu
Rusia, a ajuns mai mult s'eu mai puțin să
fiă avisată la Austro-Ungaria, căci altfel
ar fi rămas izolată. Austria n'a întârziat
chiar dela început de-a exploata această si-
tuațiune favorabilă pentru ea, după cum
au dovedit-o această limpede vorbirile ținute
atunci de contele Kalnoki. Din tonul, în
care se țineau atunci vorbirile în palamen-
tul din Pesta și din predilecțiunea, cu care
se accentua intimitatea dintre Rusia și im-
periul dela Dunăre se putea vedea înoc de
atunci îndestulirea, ce-o simțiau la Viena
și la Pesta din cauză, că prin hesitarea lui
Caprivi de-a renoi pactul de neutralitate
germano-rusec, au scăpat din șahul dublu,
ce l'ar fi putut căpăta dela Berlin și Pe-
tersburg și au ajuns ei (cei din Viena și
Pesta) în favorabila situațiune, în care s'a
aflat înainte Germania, de-a pută face adevă
presiune asupra Berlinului în urma raportu-
rilor, ce le au cu Petersburgul.

După ani de zile, când politica este-
rioră germană a început să revină în ve-
chile ei ogașii, pe care, durere, le părăsise,
și a început să între erăși în bune rapor-
turi cu Rusia, situațiunea s'a îmbunătățit
încetva pentru Germania, deși după espe-
riențele câștigate n'a succes a restabili ve-
chea încredere între Berlin și Petersburg.
Atunci fără de veste și ordem că pe neaște-
ptate a intervenit călătoria la Petersburg
a lui Francisc Iosif și declarațiunea, că în-
tre cele două imperii a succes a se stabili
o basă comună de operațiune, privitoare în
prima lină la cestiunea orientală. Decă
această învoială merge și mai departe, noi
nu soim, aflăm însă de lpsă ca să ni-se dea
lămuriri în prima lină asupra cestiunii, decă
acel „entente cordiale”, ce esistă acum între
Austro-Ungaria și Rusia, s'a făcut cu conlu-
crarea, cu scirea și învoirea Germaniei, ori
nu. Adevărat, că foile nōstre oficiale afirmă
această, der asta înoc nu este o dovadă,
care se ne pôte liniști, deoarece raporturile
nōstre cu Rusia sunt mult mai importante.

Atentat în contra lui Faure.

Dumineca trecută, președintele republicii franceze, Felix Faure, era cât p'aci să ajungă pe urmele antecesorelui său Carnot. Pe când mergea cu trăsură spre Longchamps, ca să asiste la cursa de cai, dintr'o pădure din apropiere s'a făcut un atentat la viața lui. Atentatul, din norocire, n'a suocet. Pe locul, unde s'a săvârșit atentatul, s'a găsit o țevă de fier încărcată cu materii explozive, apoi un pistol și un pumnal. Eță căt-va amănunte după telegramele din Paris:

Duminecă la 3¹/₂ președintele Faure plecă din Elysée cu trăsură, având lângă sine pe generalul Hagron și pe colonelul Meteurec. Înaintea trăsorei mergea un călăreț, ér îndorét o altă trăsură, în care se aflau două fiice ale președintelui cu mama lor. Trăsurile înaintau priute două șiruri de acati. Se apropiaseră de Longchamps, când dintr'o tufă din apropiere, vis-a-vis cu un hotel, se auđi de-odată o puternică detonătură și în același timp se ridică un nor gros de fum. Mulțimea de popor, ce se adunase de ambele părți ale drumului ca să vadă pe președintele, fű cuprinsă de spaimă. O femeie strigă: „Prindeți voigășul! trăescă președintele!“ Căii se spăria-seră, dér trăsurile putară totuși să-și continue calea fără intrerupere, până ajunseră la hipodrom.

Intr'aceea la locul, unde se întâmplă atentatul, mulțimea se aruncă asupra unui om, pe care-l bătű până la sânge, cređend, că el este atentatorul. Se adevoră însă, că acest nenorocit era un *detectiv*, pe care mulți îl vedoră încăerat la luptă cu un individ, care în fine a scăpat cu fuga și despre care se presupune acum, că el a fost adevăratul făptuitor al crimei. Lângă tufa, unde s'a săvârșit atentatul, a fost aflată o țavă încărcată cu materii explozive, un ouțit în felul unui pumnal, pe care se află nscripția: „Felix Faure este condamnat, — Elsația, Lotaringia, Polonia“, apoi o hărtie murdară, pe care erau scrise mai multe expresiuni vătămătoare la adresa lui Faure.

Cursa de cai s'a ținut cu tóte acestea și Faure a asistat la ea până la sfirșit. Asupra făptuitorului și a caracterului atentatului circulă diferite versiuni. Unii cred, că atentatorul ar fi un nebun, alții că atentatul s'a săvârșit din partea celor ce nu vęd cu ochi bun hotărira lui Faure de-a visita pe Țarul la Petersburg; foile socialiste susțin, că totul ar fi numai o machinațiune a poliției. În fine nu e încă constatat, decât atentatul a avut în adevăr un caracter politic. Lui Faure i-s'au făcut în această di mari ovațiuni.

Din Bucovina.

Dela comitetul societății politice „Concordia“ din Cernăuți primim spre publicare următoarele:

Prea onorabile D-le Redactor!

În numele societății politice „Concordia“ din Cernăuți Vă rugăm respectuos, ca să bine-voiti în interesul solidarității noastre naționale a publica în colónele stimatului D-V. diar alăturata declarațiune.

Mulțămindu-Vă pentru bunăvoința de care suntem incredintati, primiți D-le Redactor asigurarea deosebitei noastre stime și considerațiuni.

Comitetul societății politice „Concordia“.

Grigorcea, Dr. Nicu Blându,
president. secretar.

De un timp încóce se publică în foile transilvănene, ér mai ales în „Tribuna“ un șir de articoli, cari se ocupă cu starea politică a Românilor Bucovineni.

În ultimele zile a aparut chiar și o broșură intitulată „Bătrânii și Tinerii“.

Prin aceste scrieri se încercă a veșteđi politica și activitatea de până acum a Românilor Bucovineni și a lăuda curentul nou, — producend astfel în publicitate aparița unei desbinări și lupte între Români Bucovineni. Aceste enunțări, fiă chiar isvorite din dorul pentru îmbunătățirea situațiunii noastre naționale, nu corespund adevărului. Comitetul societății poli-

tice „Concordia“ nu numai că nu consimțesc cu aceste enunțări, ci regretă publicarea lor și le desaproabă.

Constatăm dimpotrivă, că intrarea elementelor mai tinere în activitatea vieții noastre publice și tóte preparative pentru organizarea nouă pe baze mai corespunzătoare timpului s'au făcut și se fac în deplină înțelegere și unire.

Comitetul societății politice „Concordia“ din Cernăuți.

Cernăuți în 7 Iunie 1897.

Grigorcea, Dr. Nicu Blându,
president. secretar.

Societatea pentru fond de teatru român.

Adunarea generală din Orăștie.

I. ORĂȘTIE, 2 (14) Iunie 1897.

Impresii și idei.

Post nubila Phoebus! — Senin de sóre după norii de plóie! — Eță impresia sub care stăm cu toții la adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român, ținută de astă-dată în Orăștie în ziua I și II de Rusalii.

După ploii continue din nori negri și grei, ploii, ce ne-au făcut în vreme de 6 săptămâni lungi pagube enorme, am avut de Rusalii rara ferocire să salutăm adunarea generală a societății pentru fond de teatru român sub azurul senin al unui cer scaldat în razele aurii ale sórelui. — Post nubila Phoebus!

Părea că natura însă-și voiesce să ne dea un cadou la felu pentru solemna adunare a acelei societăți, care după vre-o 7 ani slabi petrecuți sub zarea de plumb a norilor grei de amortire și de răcire față cu un ideal îndepărtat al némului românesc, se înveselece érăși la căldura aceluia sóre, care se numesce entusiasm pentru idealele némului.

Post nubila Phoebus! — Eță signatura adunării noastre din est an. Splendidă ca aranjament, entusiastă în decurgere, înălțătoare de inimă ca efect și îmbelșugată ca succes material, — ea deschide o eră nouă în viața societății și presintă unele simptome îmbucurătoare pentru evoluțiunea noastră socială, culturală și chiar politică.

Să-mi dați voiă, D-le Redactor, să mă esplic în câte-va cuvinte.

Scopul acestei societăți: crearea unui templu pentru Thalia română, este un scop de natura cea mai ideală. Da, căci el în această oodă de véc imbibată de seocătura materialistă înalță privirea Românilui cătră un viitor îndepărtat punendu-i publicului pentru actuala jertfă materială o promisiune în vedere, de a cărei îndeplinire póte numai fiir generațiunii contribuabile de ađi vor puté să useze și să se înduloescă. Unde astfel de scopuri imateriale, astfel de scopuri pur ideale pot să atașeze sub flamura lor albă entuzismul a sute și mii, — acolo avem de-a face cu un neam încă nestrictat, pur, acolo trebuie să remarcăm un simptom de renascere socială, culturală și politică. Decă dar lipsa de interesare a publicului român în vreme de 7 ani de zile față cu această societate a fost simptom vedit al răcirii idealismului din inima Românilui și în consecință a unei stagnări pe terenele evoluțiunii vieții noastre publice, — adunarea generală de acum ne avunță vremuri nouă, vremuri cari vor deschide bulevarde largi pentru propășirea noastră socială, culturală și în consecință și politică, căci cultul idealelor este termometrul care ne arată în tótă vremea gradele pulsațiunii de viață și a ouantului de forță, ce are un popor.

Post nubila Phoebus!

II.

Sosirea óspeților: Sara de cunoscință.

Sămbătă în 12 Iunie n. cu trenul dela 3¹/₂ a sosit la Orăștie comitetul societății, reprezentat prin Domni Iosif Vulcan, president, Virgil Onițiu vicepres. și Vasile Goldiș secretar. (Duminecă a sosit și zelosul Corolian Brediceanu, membru în comitet). Întimpinați la gară de comite-

tul de primire în frunte cu neobositul Dn. Dr. Ioan Mihiu, ale cărui merite pentru succesul strălucit al adunării de fapt nu se pot chita cu cuvinte de mulțămită. De-odată cu comitetul au sosit între alții și D-l protopop gr. or. al Tergu-Mureșului N. Măneguțiu și Dóma Oaițiu, soția D-lui vicepresident al societății.

Greul óspeților, cari s'au anunțat peste 150 la număr, avea să sosescă cu trenurile de sără și cu cele de Duminecă dimineța. Astfel la sara de cunoscință óspeți străini nu erau decât vr'o 10—15 persoane impresorate de garda ospitalieră a inteligenții române din Orăștie. La intrarea în sală comitetul a fost salutată cu aclamări vii și sara de cunoscință a trecut în cea mai animată dispozițiă. La 11 óre s'era membrii comitetului s'au retras în cuartierele lor pline de confort și de atentă pre-venire din partea găzduitorilor.

III.

Ședința primă.

Este ziua întâi de Rusalii. Un aer sərbătorec parcourge stradele orașului. Țărani și țerance îmbrăcați în costume pitoresci, albi, curați, trec pe uliți. Mersul lor e cevași mai grăbit ca de obicei, este dór în sfânta di de astăđi o îndoită sərbătóre: sərbătóre creștină și națională. Dér cu tótă grabă, mersul și ținuta ómenilor e plină de demnitate, de gravitate chiar. Un amalgam de însuflețire ținută în privazul serioșității și cumiței tradiționale: óță ce exprimă atitudinea lor.

Calea la biserica gr. or. ne trece pe lângă edificiul școlar, o zidire cu un etagiu mare, frumoasă și bine îngrijită cu inscripția „Lumină-țe și vei fi, — voiesce și vei puté“ pe frontispiciu. Ómenii, cari conduc destinele acestui popor român din Orăștie, trebuie să fiă Români buni, ómeu de inimă și cu interes neobosit pentru popor, asta e impresia ce și-o face scóla. Trecend de scóla, dau de curtea bisericii; curte îi díce, dér e o grădină cu îngrijire întreținută, care împrejmuesce biserica veche, dér curățită și îmbrăcată din cauza sərbătorii de bucuriă în costum verde de tinere ramuri.

Biserica e plină de lume, inteligență și popor, tindele, intrările, locul dimprejur s'a umplut de mulțimea poporului credincios, pe care vechea biserică nu-l mai cuprinde între părții săi... „Și a díș Domnul să se înmulțescă!“

În îmbulzela cea enormă abia poți intra în biserică, pentru că să auđi pompa slujbei noastre bisericesci oficiate sub conducerea a doi protopresbiteri, I. Papiu (Sibiu) și N. Măneguțiu (Tergu-Mureșului). Serviciul se încheiă cu o predică a d-lui protopop N. Măneguțiu, care apropiă de mintea Românilui înțelegerea festivității lumesce de ađi prin înțelegerea și esplicarea festivității creștine bisericesci a pogoririi Duhului sfânt!

La 11 se deschide ședința I.

Venerabilul president al societății, d-l Iosif Vulcan, al cărui singur nume este deja program pentru această societate, își róstesce cu voce emoționată de bucuriă discursul său de deschidere, un discurs plin de însuflețire și de frumseță poetică. Densul expune câmpul cel vast de activitate rezervat pentru societatea noastră și scóte la ivelă cu un temperament juvenil datorința națională pentru Români, ca să se înroleze în mase sub stindardul ei, care este stindardul culturii naționale.

Discursul a fost intrerupt și la urmă acoperit de aplause și aclamări furtunose la adresa presidentului și a comitetului din partea mulțimii de participanți, între cari afară de inteligența și poporul din Orăștie erau mai bine reprezentate orașele Deva, Bradul, apoi Săcărâmbul, Hațegul, Huniédora și satele din jurul Orăștiei.

Ședința a decurs în ordine. S'au ales 2 notari ad hoc în persoanele d-lor V. Goldiș (Brașov) și Dr. Paul Oprișa (Brad), și 3 comisuni (pentru censurarea raportului comitetului și a cassarului, și pentru înscrierea de membri noi). S'au cetit între urări entusiaste cele 5 depeșe de felicitare sosite mai cu semă din părțile Aradului.

În absența d-lui profesor Dr. Ioan

Bunea (Brașov), d-l secretar V. Goldiș a cetit disertațiunea autorului numit, care a fost împiedecat a participa. Disertațiunea, care tracteză despre raportul dintre artă și morală, este o lucrare seriósă, scrisă cu pricepere specială și a fost gustată în deosebit de publicul inteligent, care și-a exprimat plăcerea în strigăte de „să trăiescă“ la adresa autorului.

Cu aceste s'a încheiat I ședință, după care comitetul reprezentat prin d-nii I. Vulcan și V. Onițiu și-a făcut reverențele la capii inteligenții române din Orăștie.

IV.

Banchetul.

Sala cea spațioasă dela hotelul „Ardeleanei“ era plină de lume, care întâmpină la órele 2 și 1/4 cu adevărată furtună de aclamări pe membrii comitetului, cari sosisă în sală pentru de-a lua parte la banchet. Erau la 150 de persoane, dame și domni, întrunite de-alungul meselor nesfirșite aședate în formă de patcovă. În fruntea mesii ocupară loc membrii comitetului, avend între sine pe d-l primar al orașului Orăștie, Acker, și pe d-l protopop al Sibiiului I. Papiu.

Bucatele, serviciul, animația nu au lăsat nimic de dorit.

Primul toast l'a ridicat D-l president I. Vulcanu pentru Majestatea sa monarhul, supremul ocrotitor al culturii și propășirii neamurilor de sub vasta sa stăpânire. Publicul a ascultat toastul stând în picioare și a strigat un întrăit să trăiescă pentru prea bunul nostru monarh.

D-l Dr. I. Mihiu (Orăștie) a salutată în numele Românilor din Orăștie comitetul și presidentul său, ca pe pionirii desintereșati ai culturii românesce.

D-l Virgil Onițiu (Brașov) a vorbit pentru comitetul aranjator, ale cărui merite sunt într'adevăr uriașe pentru reușita adunării. De 7 ani pentru prima óră se vede societatea p. fond de teatru român în acea situațiune fericită, că nu este prorocal care strigă în pustiu, că nu e cãsandra nefericită, pe care concetățenii ei o tracteză de ne bună, deși are o vedere atât de clară. O parte de leu a meritului, că lumea românescă își deschide érăși inimele pentru societatea acésta fi revine comitetului aranjator. Iși golesce paharul în sănătatea acestui neobosit comitet.

D-l I. Papiu (Sibiu) salută pe primarul orașului D-l Acker, ca pe reprezentantul orașului ospitalier, care ne-a primit cu atăta drag.

D-l Dr. A. Munteanu (Orăștie) toas-téză pentru societatea p. fond de teatru și comitetul ei și pentru publicul întreg, care a arătat interes viu față cu ea.

D-l primar Acker mulțămesc într'un discurs ales și simpatie primit la alocațiunea, ce i-s'a adresat și asigură, că e plin de bucurie vędend, că în mijlocul preocupățiunilor materialiste ale vieții, societatea acésta cultivă idealele. Ii uréză prosperare.

D-l V. Goldiș într'un toast bine simțit expune cu cuvinte bine alese legătura dintre biserică și națiune înrădăcinată din copilăria în firea Românilui și pe acésta bază desvóltă principiul jertfei, fără de care nici un popor nu se póte avéuta. Închiază pentru popor.

D-l C. Brediceanu a vorbit mai glumind, mai serios, dér cu un efect deplin, pentru femeia română.

Banchetul oficial s'a ridicat la 4¹/₂, dér, díce-se, că încă mult s'au veselit în partea neoficială cei rămași. (Am auđit, că până pe la 7 óre s'era.)

(Va urma.)

Discursul președintelui Iosif Vulcan, rostit la deschiderea adunării generale din Orăștie.

Domnilor și dómnelor,

Vă salut cu bucuriă în giurul stégului Societății noastre!

Idea care strălucesc scrisă pe stégul nostru, idea pentru care luptăm stăruitor

și care ne-a intrunit aici, are o înaltă însemnătate culturală-națională.

Ea vine a răspunde la o trebuință de obște simțită. tinde a ridica o părgie cerută de ființa noastră de element de cultură și dă un puternic ajutor stăruințelor de-a ne afirma idiomul nostru.

Scopul nostru este să înființăm un nou avom pentru răspândirea moralității, o nouă catedră pentru propagarea bunului gust, un nou organ pentru întărirea culturii naționale.

Voim o tribună pentru poleirea graiului nostru, o tribună care să ne încante cu frumsețile limbii naționale.

Voim un cămin pentru muzica noastră și pentru totă comora artistică ce am moștenit dela părinții și strămoșii noștri.

Voim un templu al artelor care alăturarea cu biserica și școala să facă creșterea poporului, de multe-ori suplinind și întregind ceea ce aceste două n'au putut să îndeplinească; un templu din ale cărui învătăruși să potă trage folose toți, tineri și bătrâni, săraci și bogați, învățați și cei ce nu știu carte, pentru cari școala e tardie, ér biserica nu ajunge.

Voim să înălțăm un templu al Thalei române, care să ne reprezinte marile figuri ale istoriei naționale, eroii și martirii noștri, cari și-au vărsat sângele pentru nămolul lor, femeile de model, cari și-au jertfit podoba cea mai scumpă pentru aceeași sfântă idee. Să ne învăie pe marea împărat, carele în capul oștirii învingătoare, a înjugat Dunărea și trăgând de-acolo o brazdă ale cărei urme se cunosc și azi, a întemeiat aici o nouă provincie română, așezându-ne în ea pe noi drept sentinela a gintei latine. Să ne înfățișeze fazele de frunte prin cari a trecut nămolul românesc de atunci și până astăzi, tot atâtea drame, tot atâtea tragedii, în cari idea fundamentala, — îndemnul care a pus pe toți în arena luptei și pentru care au murit, a fost vecinic dragostea țării și dorul nestins de-a se susține ca neam românesc.

Să ne arate ca într'o ogindă toate însușirile noastre bune și rele, așa cum suntem astăzi, un popor în starea de fermentațiune, în care binele și răul, frumosul și uritul, adevărul și minciuna, realitatea și fanfaronada se dau în capete, formând un strânic proces de cristalizațiune, care ne stinge multe visuri frumoase, dér ne și înalță credințe nouă, bine întemeiate.

Voim un templu, în care toți să ne adunăm cu evlavie și să ne închinăm smerit dumnezeescilor învățături ale Geniului nostru național; un templu care să ne întărească sentimentele noastre de încredere în puterea de viață a elementului românesc.

Atât istoria și viața socială, cât și traiul poporului nostru dau scriitorilor noștri o comoră de subiecte.

Istoria noastră nu este numai ceea ce ne-au păstrat paginile ei, scrise de multe ori de nise străini rău-voitori séu cel puțin fără tragere de inimă pentru noi. Istoria nămolului nostru ne-o tâlcuiesc tradițiunile și legendele, ce trec din gură în gură și trăsesc din generațiune în generațiune. Munții și văile, codrii și poeniile, peșterile și câmpiile povestesc și cântă trecutul nostru; nu lipsește, decât poetul, care să culegă tot ce aude și să-și încorde lira spre a ne cânta ditirambe despre trecutul nostru.

Viața noastră socială, deși abia născută și neformată încă, ori pote tocmai pentru asta, oferi o bogată recoltă pentru autorii noștri dramatici. Luptele pentru pâinea de toate zilele, râvna de a întrece pe alții, lăcomia de avere, fudulia de a se cocoța în poziții strălucite, pisma și ura ce ne instrăinează și pun bețe în mersul întreprinderilor, luxul ce distruge multe fericiiri și — ceea ce de giaba am ascunde — frecăurile noastre confesionale: chiamă par'că anume pe scriitorii, spre a face din atâtea comedii — nise comedii.

Dér bogăția cea mai nesfârșită, originalitatea cea mai prețioasă, temelia cea mai trunică a vieții noastre intelectuale este în popor.

Felul lui de a trăi, de-a vorbi, de-a

cânta, de-a se întrista și de-a se veseli, este un material plin de farmec pentru scenă. Datinele lui strămoșesc, începând dela nascere, dela nunți și până la înmormântare; descântecurile, vrăjile și credințele lui, cari îl petrec în toate clipele vieții, cari singure în lume îi alină durerile și-i măresc bucuriile, acea comoră nesecată de bogății ethnografice, pe care noi încă nu o cunoștem deplin, cuprinde nise tablouri ferice, cari încântă ochii și înduioșează inima.

Poesia lui este ca izvorul, din care cu cât scoți mai mult, cu atâtea isbucesc mai limpede. Bogată, originală, fermecătoare, gingașă, tină și plină de frumseți, ea și-a făcut intrarea triumfală în literaturile tuturor popoarelor culte. Și decât o producere noastră artistică ne aflăm încă la greutățile începutului, poesia noastră populară de mult ne-a creat un titlu de fală în lumea literară. Baladele ne respiră negura, ce acopere lumea vitejilor; legendele ridică vëlul, care ne ascunde frumsețile uimitoare, vedem pe Ileana Cosinzăna cu pèrul din rațe de sôre și cu fața atât de strălucită, încât în sôre te poți uita, dér în fața ei ba; doinele ne deschid taina inimii, ele sunt limba dragostei poporului nostru; horele și strigăturile ne aprind sufletul, — ér poveștile ne conduc în o lume nouă, într'un adevărat raiu, miunat, ferice, cu castele strălucite și 'n ele tot cu dîne încântătoare, pentru care luptă nise feți-frumoși cu bălaurii... Total ne pare un vis frumos, din care ne trezesc câte o snovă șăgalnică...

(Va urma).

SCRIRILE DILEI.

— 8 (15) Iunie.

Asociațiunea meseriașilor români din Brașov și-a continuat eri adunarea generală, fiind la ordinea zilei discutarea obiectelor, ce rămăseseră nedebătute în adunarea de acum două săptămâni. S'a manifestat mare interes față cu adunarea, luând parte la ea un număr de membri pôte și mai mare ca în rândul trecut. Discuțiunile au fost animate, dér clare și obiective. Un raport amănunțit, din cauza lipsei de spațiu, vom pute aduce numai mâne. De-o camdată amintim, că nou alesul comitet s'a constituit tot sub presiunea d-lui N. Petrescu.

Partida apponyistă se întărește. În urma concesiunilor, ce li-s'au făcut prin acordarea academiei militare și școlilor de cadeti unguresci, partida „națională” a lui Apponyi a început a se întări. Conte Stefan Károlyi și-a însinuat deja intrarea lui în această partidă. Se dice, că încă mulți alți deputați, cari până acum au stat, ca și Károlyi, în afară de partide, se vor înrola sub stindardul lui Apponyi, a căruia venire la guvern acum nu se mai consideră ca imposibilă.

Urcarea soldei ofițerilor. „N. W. Abendblatt” primesce din cercuri parlamentare scirea, că între cele două guverne ale monarhiei s'a stabilit o înțelegere pentru urcarea soldei ofițerilor, așa că încă la toamnă se va pute prezenta un proiect în privința acasta. De altă parte se dice, că scirea acasta ar fi prea timpurie.

Furt. Sunt câte-va zile, de când nise făcători de rele au spart ferestra dela cancelaria bisericii române din Brașovul-vechi și, intrând înăuntru, au scos lada cu banii, au dus'o în oimțir și, spărgându-o, au furat din ea 43 fl. împreună cu toate actele și documentele ce se aflau în ea. Se vede, că faptuitorii au vrut să pună mâna pe documentele bisericii, deore-ce banii nu i-au luat toți. S'a făcut arătare la poliția, dér nică până azi nu s'a dat de urma hoților.

Cunună. Dumitru Banciu farmacist în Seliște își va serba cunună sa cu d-sôra Paraschiva Stefa Duminec în 20 Iunie st. n. la 4 ore d. a. în biserica cea mare din Seliște. — Sincere felicitări tinerei părechii!

Părintele Kneipp. O telegramă din

München anunță, că starea sănătății preotului Kneipp din nou s'a întors spre rău. Se dice, că medicii nici nu mai au speranță a-l vindeca.

Gimnasiu jidovesc. În Budapesta mari în timpul din urmă jidanul Solomon Taub, care lasă 700,000 fl pentru scopuri de binefacere. Intre altele el lasă 25,000 fl. pentru clădirea unui gimnasiu jidovesc.

Tragediana germană cu renume european Charlotte Wolter, a răposat precum se anunță, eri în Viena.

Orpheum. Societatea orpheului din Budapesta sub direcțiunea d-lui A. Walter, va da astăzi prima reprezentațiă cu renumitul comic Sami Neumann în otel „Europa”. În fiă-oare și program nou. Începutul la 8 ore sêra. Intrarea 40 or.

Academia română.

Institutul Otteteleșanu.

Publicațiune.

Cu începerea viitorului an școlar 1897—1898 se vor primi cinci-spre-șase eleve în Institutul de fete dela Măgurele fundat de Ioan Otteteleșanu și înființat de Academia Română, sub înaltul Patronagiu al M. S. Regele, cărora li se vor da, conform dispozițiunii testamentare a răposatului fondator, o creștere casnică și instrucțiunea cuvenită unei „bune mame de familie, fără pretențiuni séu lux”.

Cursul va fi de 5 ani, în timpul cărora elevele vor avé totă întreținerea în Institut.

Sunt admise în Institut copile pe deplin sănătoșe, cari până la 5 August 1897 au implinit 11, dér încă nu 14 ani, auzgătirea ce se dă în școlile primare din România și sunt născute din părinți români săraci.

Două surori séu două vere primare nu pot fi admise în Institut.

Părinții aspirantelor ori reprezentanții legali ai acestora au să trimiță — până la 5 August 1897 — cererile, însoțite de *act de nascere, act de vaccind, act de paupertate și atestat școlar* despre terminarea claselor primare, la *Academia Română* (oalea Vio-toriei Nr. 135), pentru *Comisiunea Fundațiunii Otteteleșanu*, care examinând actele și luând informațiunile ce va crede de cu-vință, va dispune ca concurențele ce îndeplinesc condițiunile mai sus precisate să fiă supuse la un examen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce priveșce cetirea și scrierea, aualisa etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geografia și istoria țărilor române.

Resultatele examenului se vor supune, dimpreună cu toate actele, printr'un raport Augustului Protector al Academiei Române, Maiestății Sale Regelni, cărui a-i a-părțina a decide în privința primirii.

Examenele se vor face în localul Academiei la 9 Septembrie 1897.

Nr. 9066. — București, 26 Mai 1897.

Socialiștii și greva.

Mari îngrijiri au început să se manifeste chiar și în cerourile politice unguresci din cauza atitudinii din și în și mai amenințătoare a așa dișilor socialiști agrari din Ungaria. Acum mai ales, fiind-că suntem în ajunul secerișului, față cu care socialiștii au proiectat, cum șcim, o grevă generală, agitațiunea e forțe mare în sîmul populațiunei agrare, ér agricultorii se tem de-o formală catastrofă.

Cestiunea acasta a fost sulevată atât în camera magnaților, cât și în camera deputaților. Baronul Iosif Vécsey în ședința dela 11 Iunie a camerei magnaților a adresat ministrului de interne o interpelațiă, în care își exprimă temerea față cu pericolul ce amenință țera prin atitudinea ostilă a socialiștilor și întrebă pe ministrul, ce măsuri are de gând să ia pentru împedecarea, séu paralizarea socialismului? Dise tot-odată, că recurgerea la forță armată nu o află potrivită pentru a evita pericolul, mai ales fiind-că, decât mișcarea socialistă este atât de puternică, precum se arată, atunci armata nici nu este în stare a-o potoli.

Cam în sensul acasta a făcut o interpelare și deputatul Geza Makfalvy în ședința de Sâmbătă a camerei deputaților,

provocându-se în special la vèrsările de sânge dela Elemer și celelalte două locuri, și întrebând pe ministrul, ce are de gând să facă pentru ajutorarea proprietarilor de pământ în cazul isbuonirei unei greve pe timpul secerișului?

Ministrul Perczel a răspuns la interpelarea acasta din urmă, că el are scire despre aceea, că se prepară o grevă a muncitorilor de câmp. Declară însă, că va lua măsuri pentru a face pe muncitori să înțelgă, că greva va fi tocmai pentru ei periculoasă în primul loc, căci li-se va lua pânea din gură, procurându-se mașini de secerat și aducându-se în locul lor muncitori ruteni și slovaci. Declară, că guvernul va face tot posibilul pentru a veni în ajutorul proprietarilor, punându-le la dispozițiune muncitori, îndată ce ar isbuoni greva, eventual aplicând chiar și otași la lucru.

ULTIME SCIRI.

Constantinopol, 14 Iunie. Astăzi s'a ținut a cincea conferință pentru continuarea tratărilor de pace. Se asigură, că tratările au luat un curs regulat și că până acuma nu s'a ivit nici o dificultate extraordinară. Pôrta, se dice, este înclinată a face toate concesiunile posibile și puterile până acuma au procedat în armoniă.

Paris, 14 Iunie. Poliția încă n'a aflat pe urzitorul atentatului asupra președintelui Faure. Se crede însă, că urzitorul este un polon anarhist.

DIVERSE.

Scriitorii franceși despre femeii Dilei aceste apără în Bruxela o cârticioă, în care sunt colectate diferitele păreri ale scriitorilor franceși despre femeii. Etă aci unele din ele: *Diderot* dice despre femeii: Intre femeii există o alianță secretă, ca între preoții de aceeași credință. Se în vidiază unele pe altele, dér se și apără. — *Chamfort* dice: Femeia când își alege amantul, mai mult ia în considerare aceea, că ce vor dice altele de alesul inimii sale. Femeilor le mai place dragostea decât căsătoria, tocmai precum un roman este mai plăcut, decât o istoriă. — *Bougeart*: Dêcă, noi bărbații, dicem ceva rău despre femeii în general, atunci pe câte-va ni-le facem dușmane. Dér dêcă facem ceva observări în favorul unora, atunci toate ne dau dreptul. — *Alfons Carr*: Di despre o femeii, că e rea, capricioasă, ușuratică și mai adauge, că e frumoasă — fi sigur, că cu plăcere te va pomeni. Dér di-i, că e bună, delicată, virtuosoă, ingenioasă, numai cât durere, e poită — până-i lumea nu-ți va erta-o. Scriitorea *Stael* dice: Dragostea în viața femeii e istoriă, ér în viața bărbatului episod. — *Rousseau* dice: Bărbații știu mai bine se filosofeze despre inima omenescă, dér femeile o știu mai bine să o cetescă

Pentru ce esplodează lămpile cu petrolu? S'a constatat, că lămpile cu petrolu esplodează câte-odată și din causă, că stingerea lor se suflă din sus în jos. Acosta însă se întâmplă forțe rar. Cele mai multe exploziuni se întâmplă însă, când lămpile se mișcă prea repede, séu că nu se țin în mână drept. Pentru a se înconjura astfel de casuri, împreunate de cele mai mult-ori cu nenorociri, sunt a se observa următoarele reguli:

Fiă-care lampă trebuie să aibă un picior (basă) lat și greu, împedecând astfel răsturnarea lampii. Butelia lampii să fiă din metal. Sticla să se potrivescă bine și astfel să se pună în-oț și nu potă intra aer la flacără. Inelul să fiă bine înțepenit, itutul (feștila) môle și nu prea subțire. Butelia să fiă tot-déuna plină cu petrolu și când se stinge, mai întâiu fitilul să se șurubeze în jos, apoi să se sufle peste sticlă, ér nu oblu din sus în jos. În fine lampa să nu fiă într'un loc, unde e curent.

Aceste reguli e bine a se observa, încunjurând prin acosta nenorociri, ce adeseori se întâmplă cu lămpile cu petrolu.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

